

GUNNING 3. C. I

Gunning 3. C. I

HERDERLIJK SCHRIJVEN

VAN DEN

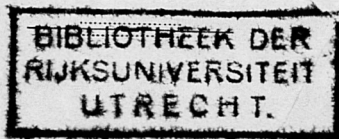
KERKERAAD DER NED. HERV. GEMEENTE
TE GENDRINGEN C. A.

AAN DE HEEREN

C. SEESINK EN J. TEEUWSEN,

IN ANTWOORD OP HUN VERZOEK

„dat de Kerkeraad de Reformatie zijner kerk ter hand neme.”

DOETINCHEM,
SNELPERSDR. VEREEN. DOETINCHEMSCH WEEKBLAD.
1887.

*In de verwa
aan de Heeren
mede kan dien
kelende zielen
Gemeente beslot
den in de gem
Kerk het daarto*

RIJKSUNIVERSITEIT UTRECHT

0958 9718

te verwachting, dat dit Herderlijk Schrijven, Heeren C. Seesink en J. Teeuwsen gericht, en dienstbaar zijn tot voorlichting van wan- zielen heeft de Kerkeraad der Ned. Herv. e besloten het te doen drukken en rondzen- de gemeente met de bede, dat de Heer der daartoe zegene.

niet ééne enkele bede voor den Kerkeraad in het hart te hebben. Wij willen vragen: is dat christelijk? Is dat naar de wijze van eenen Paulus, die nog zoo roerend bidden kon voor het Israël, dat den Heiland had gekruisigd? Is dat naar het voorbeeld van onzen barmhartigen Hoogepriester, die nog tranen van ontferming storten kon over het Jeruzalem, dat de profeten doedde en dat Hem verwierp? Ziet mannen broeders het is schijnbaar eene kleinigheid; een verzuim. Maar juist dat verzuim wettigt de vraag: is uw brief u wel door den H. Geest in de pen gegeven? De H. Geest verzuimt zulke dingen niet. Er is nog iets veel ergers. Uw brief kan niet oprecht gemeend zijn. Daartoe komt hij te laat. Gij komt tot den Kerkeraad met de verklaring, dat het des Kerkeraads plicht is om zeker werk der reformatie ter hand te nemen en eerst, wanneer de Kerkeraad weigert moogt gij naar het ambt der geloovigen dit werk overnemen. Welnu indien deze overtuiging u heilig was dan hadt gij geen en voetstap mogen verzetten en naar dat werk der reformatie de hand niet mogen uitsteken, vóór gij aan den Kerkeraad de vraag, waarmede gij nu komt, gedaan hadt. Maar gij weet het nog beter dan wij het weten, hoe gij al wekenlang in de schuur van eenen uwer doleerende vergaderingen hebt gehouden en hoe gij reeds zóóver gevorderd zijt, dat openlijk in de dagbladen de aanbesteding van den bouw eener hulpkerk voor de doleerende gemeente Gendringen-Silvolden is bekend gemaakt. Is het nu eerlijk en oprecht om tot den kerkeraad te komen met de vraag: wilt gij dat werk doen of anders beginnen wij? Gij zijt al begonnen. Wederom willen wij u vragen: Is uw schrijven u door den H. Geest in de pen gegeven?

Niettemin wij begeeren overvloedig in liefde te zijn over u en vergetende het gebrek aan liefde en waarheidszin, dat er in Uw schrijven valt op te merken, zullen wij u antwoorden en terechtwijzen. Dat is christenplicht. Gij zijt op eenen dwaalweg, waarheen gij u door verkeerden invloed hebt laten leiden.

Dit is overvloedig merkbaar.

Reeds aanstonds blijkt zulks, waar gij spreekt van een werk der reformatie „ter handnemen.” De reformatie, lieve vrienden, is geen werk, dat door menschen ter hand genomen wordt; maar dat is een werk, dat de Heere doet. Van het volk Gods, zegt de Heere in Zijn Woord (Jes. 60 : 21^b.) „Zij zullen zijn een spruit mijner plantingen; een werk mijner handen; opdat Ik verheerlijkt worde.” Alle menschenwerk is ijdel; wordt verbroken, gelijk onze Heiland zegt (Matth 15 : 13.) „Alle plant, die mijn Hemelsche Vader niet geplant heeft, zal uitgeroeid worden.”

Het werk der reformatie is geen werk van onderhandeling, waarbij gelijk gij wilt dat geschieden zal, de eene mensch tot den anderen mensch komt om te vragen: „doe gij het of anders doe ik het.”

God roept de arbeiders in Zijn koninkrijk bij name. En wie in waarheid zich door God geroepen weet, hij doet dat werk gewillig en zonder aarzelen, zonder eerst aan anderen te vragen: „doe gij het” Dat gij met die vraag tot ons komt, ons dunkt dit bewijst, dat gij geene goddelijke roeping bezit. Gij hebt geene stemme Gods in uw hart gehoord, die zeide: doe alzóó. Gij hebt nergens in het Woord Gods tot u hooren zeggen: doe alzóó. Het is zeer opmerkelijk — wel moogt gij zelf, en mag de gemeente er een oog voor hebben — in

uwen ganschen brief komt niet één woord voor uit het Woord onzes Gods. Dit teekent. Gij hebt, bekent het maar eerlijk, uwen brief geschreven, omdat menschen tot u gezegd hebben: „dat moet gij doen.” Uw brief draagt daarvan genoegzaam de sporen. Met wat gij in de taal der doleerenden noemt: „het werk der reformatie ter hand nemen” bedoelt gij de stichting van doleerende kerken. Naar onze innige overtuiging hebben wij hierin niets dan een menschenwerk te zien. Het is eene kunstmatig op touw gezette beweging. Eertijds is op het bekende Amsterdamsch congres het besluit genomen, dat het gansche land tot in alle hoeken en gaten voor die beweging moest worden bewerkt; men doorreist het gansche land om één doleergenoot te maken; geheimzinnige lijsten worden in omloop gebracht en tot zelfs op de Jaarfeesten der Christelijke Jongelingsvereenigingen sluipen de agenten der doleerende kerk binnen om ook dáár verdeeldheid te zaaien. Gij behoeft maar wekelijks „de Heraut” te lezen om te zien hoe zorgvuldig de gestichte gemeenten worden geteld en met hoeveel ophef, niet zelden met hoeveel overdrijving, wordt opgesomd, hoeveel menschen op deze of gene plaats de vergadering der doleerenden hebben bezocht. Week aan week worden daartoe de zonden onzer kerk blootgelegd; opruiende artikelen in dagbladen geschreven; meermalen onware berichten verspreid en tal van mannen, die met God en met eere jaren lang onze kerk gediend hebben, verdacht gemaakt. Van de Dajakkers wordt verteld, dat zij hunne huizen op menschenhoofden bouwen. Maar hoevele doleerende kerken worden gebouwd ten koste van den goeden naam van dezen of genen ijverigen dienstknecht in den wijngaard des Heeren? Waarlijk, broeders, meer dan

een ernstige, teerhartige vrome, die het Amsterdamsch congres bezocht heeft (wij zouden u namen kunnen noemen) is daarvan teruggekeerd zeggende: ik ben voor goed genezen. Ik heb nu gezien, dat het geen arbeid des geloofs; maar een arbeid van koude berekening is." Niet weinige rijkbegaafde predikers, wier naam in onze Vaderlandsche kerk van jaren her een goeden klank heeft en die een eind weegs met Dr. Kuyper hebben meegewandeld, zijn van weerzin vervuld teruggekeerd, toen zij zagen, waar het heen en hoe het toeging.

Gij schrijft: „In de 16^e eeuw is hunne kerk juist door haar protest en verzet tegen de Hierarchie gereformeerd geworden. Weer eene Hierarchie te dulden is alzoo het werk der vaders te niet doen en ons langzamerhand en ongemerkt op Roomsche paden leiden." Gij gebruikt hier een vreemd woord, dat gij blijkbaar niet verstaat en omtrent welks beteekenis wij u gaarne beter willen inlichten. Het woord Hierarchie beteekent priesterheerschappij. Het geeft dus te kennen, dat eene kerk, die hierarchisch bestuurd wordt, door eenen stand van priesters wordt beheerscht, die in rangorde verschillen; en bij welke regeering ten slotte de hoogste macht is vereenigd in eenen opperpriester. Zóó is het in de Roomsche kerk. Nu zegt gij in uw schrijven, dat er zulk eene hierarchie in onze kerk bestaat. Mannen broeders, dat is volstrekt niet waar. Dit zeggen is eene der vele onwaarheden, die door de stichters der doeleerende kerken met zoo kwistige hand worden verbreid. Daar is in onze kerk geen aparte priesterstand. Wij protestanten gelooven naar des Heeren Woord dat het volk des Heeren een priesterlijk volk is en dat allen die

n den Heere Jezus Christus gelooven priesters zijn. Wél zijn er in onze kerk verschillende bedieningen. Daar zijn dienaren des Woords, ouderlingen, armverzorgeren enz.; die ieder hunnen aangewezen werkkring hebben, maar waarbij de een geen gezag oefent over den ander.

Een dienaar des Woords heeft in de regeering onzer kerk niet meer te zeggen dan ieder ander lid van den Kerkeraad. Het is u zoo goed als ons bekend, dat b.v. meermalen in den kerkeraad dezer gemeente een besluit is genomen of eene keuze is gedaan tegen het advies van den predikant. Zóó verre is het er van af, dat wij hier een priesterheerschappij zouden hebben. — In eene hiërarchische kerkregeering is er tusschen de priesters verschil in rangorde. Daar zijn kapelaans, pastoors, bisschoppen, aartsbisschoppen en als met het hoogste gezag bekleed zetelt er in Rome's vaticaan een paus. In onze kerk is dit geenzins het geval. Alle dienaren des Woords zijn gelijk in rang en ieder predikant brengt evenals de ouderling en de diaken maar ééne stem uit. Een predikant in de hoofdstad van ons vaderland heeft dezelfde rechten en plichten als de predikant van het geringste dorp. — In een hiërarchische kerkregeering worden aan de verschillende kerken door hooger macht de ambtsbekleeders toegezonden of aangewezen. De bisschoppen benoemen de pastoors en kapelaans enz. Ook dit is bij ons niet het geval. Iedere gemeente mag naar eigen keuze haren leeraar beroepen en hare ouderlingen en diakenen verkiezen.

Dit recht oefenen verscheidene gemeenten door middel van den kerkeraad uit. Doch ook dit geschiedt zóó, omdat de gemeente zelve zulks verkiest. Ieder 10 jaar

kan zij hierin verandering brengen, indien het haar goeddunkt. — Evenmin als er sprake van priesterheerschappij kan zijn in de afzonderlijke gemeenten evenmin is daarvan sprake in de hogere kerkbesturen. Daarin zitten zoowel ouderlingen als predikanten die allen met dezelfde macht zijn bekleed. Al de gemeenten oefenen op de regeering der kerk eenen rechtmatigen invloed uit. Elke gemeente zendt hare afgevaardigden naar de klassikale vergaderingen, waar het getal ouderlingen en predikanten aan elkaar gelijk is. De klassikale vergaderingen kiezen het klassikaal bestuur en de provinciale kerkbesturen en deze laatste weër kiezen de leden der synode. Gij ziet hieruit dus hoe alles geregeld opklimt en hoe welbeschouwd de synode uit den boezem der kerk voortkomt. Bovendien moet het nog opgemerkt worden, dat de leden der kerkelijke besturen volstrekt niet voor hun leven, doch slechts voor beperkten tijd gekozen worden. Elk jaar kunnen de gemeenten op hunne samenstelling invloed oefenen. De synode bezit de wetgevende macht in de kerk meer in naam dan in de daad. Omtrent alle wetten, die zij maakt, moet zij het oordeel der klassikale vergaderingen en der provinciale kerkbesturen vragen en ten laatste mag zij geen wet uitvaardigen, tenzij de provinciale kerkbesturen bij meerderheid van stemmen hunne goedkeuring hebben verleend. Meermalen dan ook — nog in dit jaar is zulks het geval geweest — zijn voorstellen der synode verworpen door de provinciale kerkbesturen of door haar zelve ingetrokken, omdat het oordeel der klassikale vergaderingen overwegend ongunstig luidde. Ook in de rechtspraak onzer kerk is er geregelde opklimming. Dat ten slotte één college in hoogste instantie beslist, spreekt van zelf. Dat kan niet an-

ders. Dat zal in de doleerende kerk ook zóó zijn. Daar moet ook de hoogste rechtsprekende macht bij de synode berusten. Dit weinige is genoeg, broeders, om u glas- helder te doen zien hoe weinig er waar is van uwe be- wering, die gij op voorgang van anderen uitspreekt, dat er in onze kerk eene hierarchische regeering bestaat en wij weêr naar Rome teruggaan. Integendeel in de kerk van onzen tijd is de invloed der predikanten min- der nog dan die in der 17e eeuw. Veeleer zou het van de doleerende kerk kunnen gezegd worden, dat deze naar Rome teruggaat. Bij ons is er niet één man aan te wijzen van wien men zeggen kan, „hij is de paus, die het bewind in handen heeft.” Maar bij de doleerenden is Dr. A. Kuiper de man, die alles drijft en allen over- heerscht en wee dengene, die bij hem in ongenade valt. Op het synodaal convent te Rotterdam werd er niet eenmaal over de besturen gestemd. Eén man zeide, „deze moeten het wezen.” Gij zult, indien gij hier eene dolee- rende kerk sticht, zelf ontdekken hoezeer gij in die kerk u bukken moet voor menschelijk gezag. Daar is — om maar eens iets te noemen — niemand onder u, die tegen het zingen van gezangen is; integendeel velen uwer hebben de gezangen lief. Toch zult gij in uwe do- leerende kerk nooit mogen zingen: „Geloofd zij 's Va- ders eenige Zoon enz.” (Gez. 2 : 3) en nooit mogen zin- gen: „Jezus Uw verzoenend sterven blijft het rustpunt van ons hart.” Waarom niet? omdat menschelijk gezag zegt: „gij moogt niet.” En voor dat menschelijk gezag moet in de doleerende kerk de lof onzes dierbaren Hei- lands worden opgeofferd.

Daar bestaat alzoo in onze kerk geene hierachische

regeering. In dit opzicht zijt gij te goeder of te kwader trouw door anderen misleid. Daar gij nu in uwen brief den kerkeraad oproept om den strijd tegen de hierarchie in onze kerk aan te binden is het duidelijk, dat gij ons oproept tot eenen strijd tegen iets, wat slechts in de verbeelding van de stichters der doleerende kerken bestaat. Dat wij ons tot zulk een strijd tegen eenen denkbeeldigen vijand niet ernstig geroepen gevoelen, zult gij nu lichtelijk kunnen vermoeden.

Bovendien, mannen broeders! het heil eener kerk ligt gezins in den eenen of anderen regeeringsvorm; maar hierin dat de leden der kerk den Heere vreezen en den Heiland kennen. Hoofdzaak is, dat de harten voor den Heere gewonnen worden. Daartoe heeft de Heere Jezus op aarde gearbeid. Hij heeft zijne apostelen uitgezonden niet met de boodschap: „Werpt de synagogen omver” maar met de boodschap: „Predikt het Evangelie aan alle creaturen hen doopende in den Naam des Vaders; des Zoons en des H. Geestes.” De stichting van de Christelijke kerk in ons werelddeel (gij kunt daarvan het verhaal lezen in het boek van de Handelingen der Apostelen) is begonnen met de redding van de ziel ééner vrouw (Lydia). Haar huisgezin werd de eerste Christelijke gemeente in Europa. Zoo gaat het nog. Wie de harten wint, wint ook de huizen en ook de gemeenten.

Zoo hebben ook de hervormers en onze vaders gewerkt. Zij hebben zich tot de menschenharten gericht om deze te winnen en om zoo van onderen opklimmende langzamerhand te komen tot eene hervorming van huis en kerk. Nog in onze eeuw zijn mannen des geloofs en des H. Geestes begonnen onze vervallen kerk in dezen zin en op deze wijze op te richten. Niet zon-

der zegen. In de laatste 50 jaren (oude menschen, die meegeleefd hebben in de dingen van Gods Koninkrijk kunnen dat getuigen) is onze kerk veel vooruitgegaan. In gansche streken, waarin men vroeger op uren afstands geen enkele prediker van het Evangelie der zaligheid vinden kon, is eene gewenschte en gezegende verandering gebracht. Van tal van kansels, die te voren door moderne predikers bezet waren, klinkt nu onvervalscht de boodschap des heils. Wat is er in onze eeuw niet verbazend veel op christelijk gebied gearbeid. Wat een scholen zijn er gesticht, wat een toevluchtsoorden gebouwd voor ouden en zwakken; voor weduwen en weezen, voor verlatenen en voor gevallenen, voor lijdenden aan allerlei krankheden, voor zwervers en krijgers. Daar is bijna geen gebied, waarnaar in ons vaderland de christelijke liefde niet hare reddende hand uitstrekt. Dit alles hebben wel niet de kerkelijke besturen gedaan, maar het meeste van dezen arbeid is toch uit den boezem onzer kerk voortgekomen en binnen de muren onzer kerk werden vaak voor dien arbeid de gaven der liefde ingezameld en van de kansels onzer kerkgebouwen werd meestal tot ondersteuning van dezen arbeid een bezielend woord gesproken. Voorwaar in de 17e eeuw moge er een nauwer belijdenisband zijn geweest, vaak was het toch ook een doode rechtzinnigheid. In mildheid en barmhertigheid van geestelijk leven, in werken der barmhartigheid en der liefde staat onze tijd bij de 17e eeuw, waarheen de stichters der doleerende kerken terugwillen, niet achter. Meent niet, mannen broeders, dat het in onze kerk in vroegere dagen zóó rooskleurig was, als men het u voorpraat. Wilt gij daarvan eens iets hooren? Nu dan: de welbekende Wilh. à Brakel getuigt van de kerke zijner

dagen als volgt: „De ledematen van de kerk zijn niet te kennen uit haar gedrag, leven niet beter als andere, die buiten de kerke zijn, ja zijn er sonden die van de vervreemde van de waarheid bedreven worden, in de kerk vindt men de stapel van de zoodanige — de wereld in den top is in de kerke te zien. De sabbath-schendinge, nieuwe leeringen, onwetendheid, de haat, nijd en bitterheid vervullen de kerke”. Witzius zegt onder meer: „Ik derf schier niet spreken van de voorgangers in de kerk”. S Simonides klaagt: „Het ontbreekt noch aan huurprofeten en lichte Levieten, die met de zonen van Eli den Heere om een bolle broodts dienen. De religie is als uit het hart der menschen verstorven. Gansch weinigen zijn er, die 't aangezicht des Heeren zoeken; wij mogen met den profeet wel uitroepen: O Heere behoud, de goedertieren ontbreekt.” J. van Lodensteijn, mede om zijne gereformeerdheid geroemd, weerhoudt zich niet uit te roepen: „Als ik merk hoe het nu gesteld is met de tegenwoordige staat van ons land en kerke dan zie ik, dat de Heere met Zijne heilige inwooning geweken is (had ik bijna gesegd) maar altoos zeer aan het wijken is, van onze genaamden Christenen kerke” De Kranckel verklaart: „Overal waar men de voet zet of in de kerk of in het hof of op het raadhuis of in bizondere huishoudingen och 't is al bedorven, van de voetzolen af tot het hoofd toe, van de groote tot de kleine, van de oversten tot de houtdragers en de waterputters toe. Seer vele gouden hoofden staan op leemen voeten. En hoe is dien witten linnen priesterlichen rock bevuijlt met het slijck des werelds ende besoedelt met allerlei sonden! Wat draegt er al vele menige den naam van God op 't voorhoofd, die den swarten Beëlze-

bul in 't herte plaats geeft, alsoo is het bedorven van boven tot beneden in 't midden van ons ende niemand bijna wacht sich seer sorghvuldeleik van allerley quade saken om die niet te bedrijven". Ja de boven reeds genoemde J. v. Lodenstein klaagt: „Ik mag zeggen, dat de Gereformeerde kerk is een Babel der Babelen, duysendmaal erger dan die van 't Pausdom, vanwege het licht, dat zij heeft, doch niet recht gebruikt."

Broeders, wij zouden zóó nog urenlang kunnen voortgaan met het afschrijven van getuigenissen van bekende, godvruchtige, om hunne gereformeerde beroemde mannen uit den tijd, waarnaar gij zoo terug verlangt. Hoort daartegenover nu eens wat Dr. A. Kuypers weinige jaren geleden in eenen bedestond op den Hervormingsdag heeft moeten uitspreken: Hij zeide: „O zoo gij den toestand onzer kerk van thans met dien van voor 30 jaren vergelijkt, neen, ik stem het u toe, dan is er geen stof tot geklag, maar veeleer tot roemen en juichen. Immers niet dan dank en lof moet op onze lippen zweven, waar wij alom getuigen zijn van eene weer opbloeiing des Evangelies zooals de stoutste hoop aan geen der ouden van dagen geprofeteerd had" „Zijn de rechtzinnigen in den lande, eens weggesmolten tot een handvolle, niet weer aangewassen tot een schare, die nauwelijks iemand tellen kan"? „Er is niet alleen een winst in aantal van belijders, maar ook een winst aan oprechtheid, die vooral niet lager moet geschat worden."

Komaan, mannen broeders, legt de hand eens op uw hart en vraagt het nu, nadat gij dit alles gehoord hebt, uzelf eens ernstig als onder het oog van den Alwetenden God af: of gij niet misleid wordt door hen, die u voor-

praten, dat onze kerk in vroeger jaren onder de Dordsche kerkorde zoo gelukkig en zoo zuiver geweest is en dat thans bij toen vergeleken onze kerk zóó reddeloos diep is gezonken, dat gij niet meer in haar midden blijven moogt”.

Indien dat waar is, wat Dr. Kuyper, gelijk gij gehoord hebt, moet toestemmen dat onze kerk in de laatste 30 jaren zoo wonderbaar is vooruitgegaan dan bewijst het wel, dat wij toen op den goeden, den door God gezegenden weg waren. Maar toen zeide men aan de synode de gehoorzaamheid niet op; toen bewandelde men geene revolutionaire paden; toen zocht men langs wettigen en ordelijken weg, inzonderheid langs den weg van bekeering des harten, de kerk te hervormen.

Dit pogen zegende God. Dit is de ware hervorming; maar die gij wederstaat. De mannen, die doleerende kerken stichten, drijven niet de hervorming onzer vaderen; maar de hervorming van Jan van Leyden, die zijn heil zocht in het omverwerpen van kerkelijke en wereldlijke regeeringen. Zijn werk is door God geoordeeld. Er is niets van overgebleven. Laten wij, bidden wij u, de beproefde paden niet verlaten. Laten wij niet in onverstand en door vrome klanken en valsche voorstellingen misleid, uittreden uit de kerk, voor welke onze vaderen hun goed en bloed hebben veil gehad en laten wij, niet door die kerk te verlaten haar overgeven in de handen van het ongeloof. Het is juist des christens schoone roeping om te midden van het ongeloof van de waarheid getuigenis te geven en te zoeken in de kracht Gods de verlorenen te redden.

Weest er verzekerd van: de vaderen, op wie gij u beroept, zouden zich met weerzin van uw werk afwen-

den. Hoort slechts wat de godzalige Brakel zegt in zijne Redelijke Godsdienst 1e deel bl. 594: „Het is niet genoeg zich bij de kerk te voegen, eenigen tijd daarbij te blijven en daarna zich van dezelve af te scheiden. Maar men moet zich nooit van dezelve afscheuren en di^e verlaten onder voorwendsels van de verdorvenheid der kerk om eene zuivere op te richten. De Heere heeft nooit zulk een werk gezegend. De Heere heeft er altijd in geblazen en zij zijn van zelve gesmolten als de eerste aanleiders gestorven waren.”

Zóó spreekt Brakel. Desgelijks verklaart J. v. d. Kemp in zijne Heidelb. catech. Zondag 30 „Hoe verdorven de kerk ook zij, ja dat zelfs goddelooze in Gods huis en aan het Avondmaal worden toegelaten scheidt u echter niet van haar af, want gij hebt haar helpen bederven. Ergert gij u, omdat de opzieners toelaten, die gij voor goddeloozen houdt? Men mag zich ook aan u ergeren, dat gij die menschen niet eerst aanspreekt en aanbrengt, gelijk het uwe plicht is. Wint gij niet met uwen plicht te doen, treur dan, maar loop niet weg, dat nog minder voordeel doet, het scheuren van eene kerk, daar nog waarheid en godzaligheid is, is ook kwaad en verwekt Gods toorn”. Aldus v. d. Kemp. Wilt gij nog ééne getuigenis? Welnu:

Thomas Watson zegt in zijne verzameling van uitmuntende leerredenen” blz. 68 en 69 het volgende: „Eene scheur in Gods kerk te maken is erger dan den afgoden te offeren. Het was niet vreemd als de hoer zeide: „laat het kind gedeeld worden”; maar zulks van de moeder te hooren is droevig.” Ziethier hoe de vaders, op welke gij u beroept, over uw werk oordeelen. Zij zijn nog eens als uit de dooden opgestaan om u te

waarschuwen. Wat wij u bidden mogen: Luistert naar die ernstige waarschuwing die van wege godvruchtige mannen tot u komt; ja luistert naar het Woord Gods, dat u in Spr. 24:21b toeroept: „Vermeng u niet met degenen, die naar verandering staan.”

Blijkens uw schrijven is uw toorn vooral tegen de Synode van onze kerk gekeerd. Nu dit kunnen wij in zekere mate billijken. Het zij verre van ons, dat wij onze Synode prijzen zouden. Wij zouden haar ook van harte anders wenschen en wij willen, al wat in ons vermogen is, doen om haar anders te maken. Wij willen zooveel mogelijk het liberalisme en modernisme uit onze kerk weren, doch langs wettigen en ordelijken weg. Als wij op de klassikale vergaderingen onze stem uitbrengen dan stemmen wij alleen belijders van den Heere Jezus Christus als den Zone Gods en den Heiland der wereld. Wij zouden niet gaarne in den Kerkeraad willen opnemen, mannen, van wie wij weten, dat zij den Christus der Schriften loochenen en het evangelie weerspreken. De dienaar des Woords in onze gemeente hoopt nimmer op te houden met den vollen raad Gods te verkondigen tot behoudenis van zondaren en de ouderlingen en armverzorgers verklaren hierbij openlijk voor God en de gemeente dat zij nimmer hunne stem zullen verleen om eenen herder en leeraar te beroepen, die zich niet voorgenomen heeft om niets te weten dan Jezus Christus en Dien gekruisigd. Wij hebben altijd getrouw op de klassikale vergaderingen orthodoxe kandidaten gestemd; maar — het doet ons innig leed, dat wij het zeggen moeten — de man, die bij de stichting uwer doleerende kerk zeer waarschijnlijk uw consulent zal

worden, Ds. Gangel van Aalten, is verleden jaar door zijn wegblijven van de classikale vergadering, voor een groot deel de oorzaak geweest, dat toen moderneren in het Klassikaal Bestuur van Zutfen werden gekozen. Toen hij langs ordelijken weg medewerken kon om de kerk te hervormen heeft hij zulks geweigerd om nu te zoeken langs onordelijken weg de kerk te hervormen.

Daar is veel, wat wij gaarne anders zouden wenschen in onze kerk. Doch door de kerk te verlaten, door onze rechten prijs te geven verbeteren wij haar geenszins. Wel door in haar midden te blijven en ieder in het zijne getrouw te zijn. Wij hebben het u straks aangezezen, de Synode komt uit den boezem der kerk voort. Als de harten maar beter worden — dan worden ook de huizen en ook de gemeenten beter en dan zal ook de Synode wel anders worden. Wij zijn ook in dit opzicht in de laatste jaren veel vooruitgegaan. Verscheidene geloovige mannen hebben in de Synode eene plaats verkregen; ja de tijd scheen zeer nabij dat de meerderheid op onze zijde zou zijn. Dat was de vrucht van den trouwen arbeid der geloovigen. Dat was de verhooring huns gebeds. Mogen wij nu den dag der kleine dingen verachten en dezen zegen Gods versmaden? Mogen wij nu met eigen hand die verkregen vruchten wegwerpen? Zou dat goed zijn in de oogen des Heeren, die ons dezen zegen geschonken heeft?

Voorts broeders laten wij ook in onze klachten tegen de Synode billijk en eerlijk zijn. Wat de Synode ook moge misdreven hebben, zij heeft ons nog altijd volkómen vrijheid gelaten om onvervalscht het Woord Gods te prediken en te hooren. Indien déze vrijheid ons ontnomen werd, wij zouden op eerlijke en ordelijke wijze

breken met eene kerk, waarin wij dan geen vrede konden vinden voor ons hart. Maar zoolang wij binnen de muren onzer Kerk nog het Woord der Waarheid mogen hooren en belijden, zóólang ook zullen wij dankbaar voor dezen verbeurden zegen, ons binnen de muren der kerk in dezen zegen Gods verblijden. Wij bezitten hierin een voorrecht, dat de mannen der hervorming ons zonder twijfel zouden benijd hebben.

Wij lezen uwen brief verder en zien, zeer tot onzen spijt, dat gij door partijdrift vervoerd en ongetwijfeld weer door dezelfde verkeerde raadgevers misleid, er toe gekomen zijt om eene valsche getuigenis in te brengen. Het is niet waar, dat te Amsterdam, Rotterdam, Leiderdorp, Aalten, Bennekom en andere plaatsen „Gods volk vervolgd wordt”. Wel is het waar, dat in die genoemde plaatsen eenige mannen, die de macht hun door hunne kerkelijke betrekking verleend, misbruikten om de kerk aftebreken en onzalige verdeeldheid te zaaien, langs geheel wettigen weg door de overheid, aan wie zij krachtens Rom. 13: 1 en 2 eerbied verschuldigd waren, uit hunne ambten zijn ontzet. Dit is geenzins om hunne vroomheid, maar eenig en alleen om hunne revolutionaire daden geschied.

Als deze mannen van hunnen snooden weg wenschen terug te keeren en weer langs ordelijken weg den Heere in onze kerk willen dienen staat de weg daartoe elken dag voor hen open. Het behoeft hun maar één woord te kosten en zij worden in hunne vroegere eere hersteld.

Gij noemt deze mannen „het volk Gods”. Lieve Vrienden, wie al of niet tot het volk Gods behooren, dat zal de Heere zelf in den dag des oordeels met on-

betwistbare zekerheid uitmaken. Aan u betaamt zulks niet.

Gij hebt hier weer nagesproken wat anderen in een onbewaakt oogenblik u hebben voorgezegd. Wij kunnen vooralsnog, naar den eisch der christelijke liefde, niet gelooven, dat dit uw zeggen in den boezem der doleerende kerken weerklank zal vinden. Het zou waarlijk binnen die kerken met den geestelijken hoogmoed al verre moeten gekomen zijn, zoo de leden dier kerken gingen roepen: „Wij zijn het volk Gods”. Waarheid zal wel wezen, dat zoowel onder doleerenden als onder niet-doleerenden kinderen Gods gevonden worden.

Met nadruk maken wij er u ook opmerkzaam op, dat op bijna al die genoemde plaatsen de bedoelde mannen meestal niet door de ongeloovigen, maar juist door hunne broeders in het geloof na ernstige waarschuwing zijn geschorst of ontzet.

Dr. Kuyper c. s. zijn te Amsterdam het eerst door het klassikaal bestuur van Amsterdam, dat orthodox was, provisioneel geschorst en aangeklaagd. Te Rotterdam is zulks met de predikanten Lion Cachet en Geesink eveneens geschied door het orthodox klassikaal bestuur van Rotterdam. Te Leiderdorp is het eerste het orthodox kl. bestuur van Leiden handelend opgetreden. En te Aalten, Bennekom en Dieren zijn de doleerende predikanten door het orthodox provinciaal kerkbestuur van Gelderland ontzet. Het is dus volstrekt niet een strijd tusschen geloof en ongeloof; doch eenvoudig eene noodwendige handhaving van orde en recht tegenover hen, die wanorde stichtten; onrecht pleegden en hunne macht schandelijk misbruikten. Eene rechtvaardige veroordeeling van schuldigen is geene vervolging. Daar is geen enkel kerkelyk bestuur dat aan de

gevonnisden kwaad toewenscht of hun leed berokkenen wil. Om u maar eens één voorbeeld van het tegendeel te noemen:

Aan den afgezetten predikant van Dieren, Ds. J. C. Van Schelven, die door zijn breken met onze kerkelijke organisatie alle recht om in de pastorie te wonen verbeurd had, is, op zijn verzoek, aanstonds bereidwillig toegestaan om nog een tijdlang er in te mogen wonen.

Als de bedoelde mannen meenen, dat zij het in onze kerk niet meer kunnen uithouden en zij verlaten haar en stichten eene eigene kerk dan zal niemand hen daarin verhinderen of benadeelen of smaden. Eer zullen velen hen in dit geval om hunne oprechtheid en eerlijkheid prijzen. Maar het te dulden dat deze mannen het brood eten van eene kerk, die zij verachten, het te dulden, dat zij de macht hun verleend aanwenden om de kerk te verwoesten — dat kan niet, en dat mag niet. Dat zou niet recht zijn voor God en de menschen.

Mannen broeders. Gij zijt nu beter ingelicht. Bedenkt nu voortaan, dat ook voor u in het 9de gebod geschreven staat: „Gij zult geene valsche getuigenis spreken tegen uwen naaste”. Dergelijke leuzen, die gij gebezigd hebt, kunnen in den mond van handige agitators wel dienst doen om het volk aan te hitsen en op te ruien, maar de oogen des Heeren, die lust heeft aan waarheid, worden er niet mede bedrogen. Waarlijk eene doleerende kerk, die door zulke valsche leuzen moet worden opgebouwd, draagt de kiemen des verderfs in zich. Wat de Heere tot Abraham zeide, dat zegt Hij ook tot u: „wandel voor mijn aangezicht en weest oprecht”.

Gij roept in Uw schrijven, ons, leden van den Kerke-

raad op om wat gij noemt „het werk der reformatie ter hand te nemen”; doch hetgeen gij bedoelt is in onze taal uitgedrukt: de kerk afbreken en haar in handen van het ongeloof overlaten. Om ons tot dat werk aan te zetten wijst gij ons op de belofte, die wij bij de bevestiging in ons ambt hebben afgelegd. Broeders, juist de beloften, die wij meer dan eenmaal voor God en de menschen aflegden, verhinderen ons om u te volgen op den weg, dien gij zijt ingeslagen. De dienaar des woords heeft toen hij (deze week juist 6 jaren geleden) toege laten werd tot de bediening des Woords in onze kerk eene verklaring onderteekend, waarbij hij zich o. a. verbond om orde en eendracht voortestaan en aan te kweeken en zich aan de uitspraken der kerkelijke besturen te onderwerpen indien hij zich misdraagt. In den beroepsbrief naar deze gemeente, dien hij heeft onderteekend stond geschreven, dat van hem verwacht werd, dat hij „alles zou doen, wat eenen herder en leeraar overeenkomstig Gods Heilig Woord volgens de verordeningen onzer Ned. Herv. Kerk betaamt” en toen hij (welhaast 2 jaren geleden) te dezer plaatse in zijn heilig ambt werd bevestigd heeft hij bij vernieuwing beloofd zich naar de verordeningen der kerk te zullen gedragen. Ook de ouderlingen en armverzorgers hebben beloofd zich aan de kerkelijke verordeningen te zullen onderwerpen.

Als lidmaten der kerk weten wij schuldig te zijn „om tot den bloei van het Godsrijk in het algemeen en van de Ned. Herv. Kerk in het bijzonder, met opvolging harer verordeningen; naar ons vermogen mede te werken.” Telken jare vragen wij deze belofte nog van hen, die zich als nieuwe lidmaten der gemeente aanmelden. Op

ons rust de dure verplichting in de getrouwe vervulling dezer belofte allen met ernst voortegaan.

Indien ooit de gehoorzaamheid aan de kerkelijke verordeningen, die wij geroepen zijn te handhaven, ons in strijd mocht brengen met Gods Woord, dat ons boven alles dierbaar moet zijn, dan zouden wij als rechtgeaarde christenen ongetwijfeld Gods Woord boven menselijke reglementen moeten kiezen; maar dan zouden wij ook evenzeer als eerlijke mannen moeten uittreden uit eene kerk en uit een ambt, waarin wij God niet naar Zijn Woord konden dienen. Wij zouden dan de trouwbelofte aan de kerk gedaan moeten terugnemen, maar tegelijk daarmede ook eigener beweging afstand moeten doen van alle rechten en voorrechten die wij door het afleggen van die trouwbelofte hebben ontvangen. Dat is eerlijk. En Gods Woord zegt ons „dat alle dingen eerlijk en met orde moeten geschieden.”

Alle lidmaten onzer kerk zijn gehoorzaamheid verschuldigd aan de kerkelijke verordeningen. Meent iemand, dat zijn geweten hem die gehoorzaamheid verbiedt, welnu daarin is hij vrij — maar dan is voor hem de eenig eerlijke weg, dat hij vrijwillig voor zijn lidmaatschap bedankt.

Wij voor ons hebben wel een en ander, dat wij in onze kerkelijke reglementen gaarne gewijzigd zagen; maar tot nog toe kunnen wij niet inzien, dat de kerkelijke verordeningen ons verhinderen naar Gods Woord in ons ambt te wandelen. Daarom blijven wij voorals nog ons kerkelijk ambt met vreugde bekleeden en hopen krachtens onze roeping, met ernst te waken over de belangen der gemeente, die aan onze zorgen is toevertrouwd. Naar vermogen hopen wij over de kudde te waken en toe te zien,

dat zij niet door valsch alarm worde verdeeld en verstrooid.

Zwijgen en stilzitten, gelijk gij schijnt te veronderstellen, wil de kerkeraad niet. Wij zullen luide spreken en handelen, waar plicht het gebiedt. Mij dunkt het kan u ook niet onbekend zijn, dat inzonderheid de predikant der gemeente reeds herhaaldelijk luide, met het vuur eener heilige overtuiging, heeft gesproken en met ernst wakend over de kudde hem toevertrouwd, de gemeente heeft gewaarschuwd om zich niet door vrome klanken op eenen doolweg te laten leiden.

Wij gaan eindigen. Nog veel zouden wij kunnen zeggen, doch wij kunnen onmogelijk alles bespreken. Uwen brief hebben wij waarlijk niet met karigheid beantwoord.

Een woord in uw schrijven heeft de kerkeraad met genoegen gelezen: dit n.l. dat gij gevoelt, dat gij als geloovigen op uw eigen ambt hebt toe te zien. Inderdaad dit hebt gij te doen: toe te zien op u zelve. Niet allereerst op hoogen toon over synoden en kerkeraden te oordeelen; maar toe te zien op u zelve. U ernstig als onder het oog Gods af te vragen: „wie ben ik en hoe wandel ik?” daarbij smeekende: „Doorgrond me o God! en ken mijn hart; beproef mij en ken mijne gedachten en zie of bij mij een schadelijke weg zij, en leid mij op den eeuwiggen weg.”

Toe te zien hebt gij of gij wel waarlijk geloovigen, wedergeborenen uit den H. Geest, bekeerden, kinderen Gods zijt, die de Heere, die de harten kent en de nieren proeft, in den dag zijner toekomst als de zijnen zal erkennen. Och onder al het geklank der partijleuzen en onder de hitte van den partijstrijd wordt zoo licht de eisch des geloofs vergeten en eeuwig waar blijft toch het

Woord des Heeren: „Wie geloofd zal hebben en gedoopt zal zijn zal zalig worden: maar wie niet zal geloofd hebben zal verdoemd worden.” Een ijveren voor rechtzinnigheid in de leer en voor zuiverheid van kerkorden zegt nog zoo weinig. Gij hebt het straks uit den mond van onze vrome vaderen gehoord, zelfs bij eene uitwendige eenheid van belijdenis kan de kerk nog een Babel der goddeloosheid wezen. Eens zullen alle kerkmuren zijn gesloopt; alle menschenlijke reglementen en kerkorden zijn verscheurd en alle synoden zijn ontbonden en dan zal het voor u en voor ons maar de groote vraag wezen of wij voor ons arm zondaarshart eenen rijken Heiland hebben. Heeft de Heere Jezus zelf niet gewaarschuwd, dat er in den dag des oordeels verworpenen zullen roepen: „Heere hebben wij niet in uwen Naam geprofeteerd en in uwen Naam duivelen uitgeworpen en in uwen Naam vele krachten gedaan?’, maar tot dewelken Hij antwoorden zal: „Ik ken u niet; gaat weg van mij, gij, die de ongerechtigheid werkt?”

Ach! Wij vreezen, dat er in de eeuwigheid wel zijn zullen, die als verworpenen in de plaats des verderfs zullen nederliggen naast mannen, met wie zij op aarde niet in één kerkgebouw wilden zitten, omdat zij hen voor te ongeloofig hielden.

Daarvoor beware u genadiglijk de Heere, de God van alle barmhartigheid. Maar daartoe ook: ziet toe op uzelf, dat gij als geloovigen wandelt in het onverderfelijk versiersel van eenen zachtmoedigen en stillen geest, die kostelijk is voor God. Ziet ernstig toe, dat gij niet lichtvaardig breekt met de belofte, die ook gij eens voor God en de gemeente hebt afgelegd. Ziet ook toe, dat gij niet poogt te verderven en te verstrooien eene kerk,

over welke God nog lankmoedig is en die Hij nog zegen. Ziet ernstig toe, dat gij niet zoekt de hoorders, weg te halen van onder de prediking eens dienstknechts, dien de Heere met Zijn Woord tot den dienst in deze gemeente heeft uitgezonden en van wien gij in uwe harten de getuigenis hebt, dat hij nog altijd het woord der waarheid verkondigt. Ziet toe, dat gij ijverende voor den naam des Heeren arbeidt met de bescheidenheid en voorzichtigheid van eenen Paulus, die zelf verklaarde, dat hij niet begeerde het evangelie te verkondigen waar een ander reeds den naam van Christus noemde, „opdat hij niet op eens anders fundament bouwen zou.” (Rom. 15:20). Doet geen onberaden stappen. Bedenkt het wel, dat gij u aansluitende bij de doleerende kerken, naar goddelijk en menschelijk recht u tevens afscheidt van de kerk, waarin gij gedoopt en opgevoed zijt en waarvan gij eens vrijwillig onder belofte van gehoorzaamheid aan hare verordeningen het lidmaatschap hebt op u genomen. Met al den drang, dien de Christelijke liefde ons ingeeft, hebben wij u gewaarschuwd. Zoo daar tegen onzen wil in ons schrijven een bitter woord zijn mocht, vergeeft het ons en vergeet het. Wij hebben niet tot twisting geschreven; maar tot uwe stichting en tot uwe vermaning.

Zoo gij in uw geweten soms een oogenblik de getuigenis vernemen mocht, dat er waarheid is in het woord, dat wij u schreven, smooit dan die stem van uw geweten niet; volgt dan die stemme Gods en keert terug van de dwaling uws wegs, eer het te laat is.

Wijkt af van eenen weg, waarvan reeds niet weinigen misleiden berouwvol zijn teruggekeerd en waarvan reeds meer dan één vrome in de ure des doods heeft getuigd,

dat hij klaarlijk zag, dat deze weg niet de weg Gods is. (*)

Wij hebben gesproken. Aan u blijve de verantwoording wat gij met dit woord, dat van 's Heeren wege tot u komt, doen zult. Zult gij niettegenstaande dit woord der waarschuwing toch uwe doleerende kerk bouwen? Welaan, doet dan datgene, wat gij niet nalaten kunt. Wij vreezen uw werk niet.

(*) Vooral het getuigenis door Ds. Ch. H. Bolkensteijn op zijn sterfbed afgelegd is zeer merkwaardig. De Heraut verklaart deze geschiedenis voor leugen. Met welk recht? De lezer oordeele na kennis te hebben genomen van het volgend schrijven door Ds. A. Keers, oom des ontslapene, aan het Wageningsch Weekblad gericht: »Op uw vraag of wat gij in uw blad omtrent Ds. Bolkensteijn hebt medegedeeld de volle waarheid is, kan ik u de verzekering geven, dat hij mij persoonlijk in tegenwoordigheid zijner echtgenootte vergeving heeft gevraagd voor de bitterheid, die er in zijn hart was en dat hij nu hij voor de poort der eeuwigheid lag tot volle overtuiging was gekomen, dat het doleeren uit den mensch en niet uit den H. Geest was enz. Uit kieschheid om de doleerenden niet te kwetsen heb ik daarvan en op de begrafenis en in mijn toespraak bij het graf gezwegen. Hoe is het mogelijk, dat men zoo iets zonder eenigen grond durft tegenspreken of betwijfelt. Weet men dan niet, dat er tegenwoordig reeds verscheidene predikanten zijn, die met Ds. van Walsem zeggen: ik ben volkomen van de doleerziekte genezen? Wij zouden nog veel meer kunnen zeggen en openbaren, maar wij wenschen wars te blijven van alle vleeschelijke middelen en wapenen in het stille en vaste vertrouwen, dat met den dag almeer de op zijn sterfbed uitgesproken overtuiging van Ds. Bolkensteijn waarheid zal blijken.»

Men heeft dus weer een nieuw staaltje der onbetrouwbaarheid van de Heraut. De Redactie schijnt zelf vermoed te hebben, dat het met voor leugen verklaren dezer geschiedenis zoo heel gemakkelijk niet gaan zal. Daarom heeft zij al vast opgemerkt: Och die sterfbedgetuigenissen, daarmede moet gij voorzichtig zijn, dan zijn de menschen soms zoo dof. Als de lezers van de Heraut nu maar dof genoeg zijn om aan te nemen, dat Ds. Bolkensteijn toen hij zijn zeer helder getuigenis aflegde, dof was, dan kan door die dofheid de doleerende kerk rustig worden opgebouwd. Moge het den Heere echter behagen vele ooren en harten te openen voor de ernstige waarschuwing, die uit den mond van den stervenden broeder Bolkensteijn tot ons gekomen is.

Wij weten, dat onze kerk niet is in uwe handen, maar in de handen van den levenden en trouwen God, die nog altijd de oude God is en van Wien wij met de blijmoedigheid des geloofs verwachten blijven, dat Hij nog om den wille der weinige rechtvaardigen onze Ned. Herv. Kerk sparen en zegenen zal. De Heere heeft reeds getoond, dat Hij zulks doen wil. Niettegenstaande de doleerenden geene poging onbeproefd hebben gelaten om in Amsterdam het kiescollege in handen der modernen over te leveren, heeft de Heere naar het geroep der weinige getrouwen gehoord en gezorgd — het is als een wonder in onze oogen! — dat het kiescollege orthodox blijft en dat weldra in de plaats van overledene en afgezette predikanten weder 10 rechtzinnige herders en leeraars zullen worden beroepen. Zóó is het te Rotterdam ook gegaan. En te Leiderdorp evenzeer en te Zwartsluis en te Dieren. Zoo is, gelijk wij vernomen hebben, ook te Aalten het Kiescollege in handen der orthodoxen gebleven. En zoo mochten wij nog dezen dag lezen, dat ook te Dordrecht, boven verwachting, de orthodoxen de meerderheid hebben behaald.

Ziet broeders. Zóó getrouw is onze God. Is het wonder, dat wij niet wanhopen en uw werk niet vreezen?

Gelijk onder Gods zegen onze kerk eens de afscheiding van 1834 is te boven gekomen, zoo zal zij onder denzelfden zegen van den lankmoedigen God ook triomfeeren over deze nieuwe afscheiding.

Hoe spoediger uwe kerk gebouwd is des te spoediger zal het openbaar worden, dat gij aan de arme en verlorene zondaren geen ander evangelie hebt te brengen dan het ééne, dat God heeft gegeven en dat, Zijn Naam zij geprezen, week aan week ook van onzen kansel

weerklinkt. Hoe spoediger uwe kerk gebouwd is des te spoediger zal het voor aller oogen openbaar zijn, dat ook in de doleerende kerk, tarwe en onkruid; goeden en kwaden; bekeerden en onbekeerden naast elkander zitten.

Zult gij na dit woord der waarschuwing van uw bouwplan afzien?

Om dat te kunnen doen is er voor u zeker een diepe ootmoed, eene groote zelfverloochening; en veel genade noodig.

Moge het u daaraan niet ontbreken!

Wat gij ook doen moogt — wij blijven u liefhebben en wij blijven voor u bidden.

Wij bevelen u Gode en den Woorde Zijner genade.

Hem nu, die machtig is u van struikelen te bewaren en onstraffelijk te stellen voor Zijne heerlijkheid, in vreugde. Den alleen wijzen God, onzen Zaligmaker, zij heerlijkheid en majesteit, kracht en macht, beide nu en in alle eeuwigheid. AMEN.

*De Kerkeraad der Ned Herv. Gemeente
te Gendringen e. a.*

M. GÖPNER,	<i>Predikant.</i>
J. W. EGBERTS,	<i>Ouderling.</i>
H. WESTERVELD,	"
D. J. SCHOLTEN,	"
J. W. TENKINK,	"
H. WISSELINK,	<i>Diaken.</i>
H. SEMMELINK,	"
E. J. ZEEVALKINK,	"

Gendringen, 8 Sept. 1887.

Wij weten, dat onze kerk niet is in uwe handen, maar in de handen van den levenden en trouwen God, die nog altijd de oude God is en van Wien wij met de blijmoedigheid des geloofs verwachten blijven, dat Hij nog om den wille der weinige rechtvaardigen onze Ned. Herv. Kerk sparen en zegenen zal. De Heere heeft reeds getoond, dat Hij zulks doen wil. Niettegenstaande de doleerenden geene poging onbeproefd hebben gelaten om in Amsterdam het kiescollege in handen der modernen over te leveren, heeft de Heere naar het geroep der weinige getrouwen gehoord en gezorgd — het is als een wonder in onze oogen! — dat het kiescollege orthodox blijft en dat weldra in de plaats van overledene en afgezette predikanten weder 10 rechtzinnige herders en leeraars zullen worden beroepen. Zóó is het te Rotterdam ook gegaan. En te Leiderdorp evenzeer en te Zwartsluis en te Dieren. Zoo is, gelijk wij vernomen hebben, ook te Aalten het Kiescollege in handen der orthodoxen gebleven. En zoo mochten wij nog dezen dag lezen, dat ook te Dordrecht, boven verwachting, de orthodoxen de meerderheid hebben behaald.

Ziet broeders. Zóó getrouw is onze God. Is het wonder, dat wij niet wanhopen en uw werk niet vreezen?

Gelijk onder Gods zegen onze kerk eens de afscheiding van 1834 is te boven gekomen, zoo zal zij onder denzelfden zegen van den lankmoedigen God ook triomfeeren over deze nieuwe afscheiding.

Hoe spoediger uwe kerk gebouwd is des te spoediger zal het openbaar worden, dat gij aan de arme en verlorene zondaren geen ander evangelie hebt te brengen dan het ééne, dat God heeft gegeven en dat, Zijn Naam zij geprezen, week aan week ook van onzen kansel

weerklinkt. Hoe spoediger uwe kerk gebouwd is des te spoediger zal het voor aller oogen openbaar zijn, dat ook in de doleerende kerk, tarwe en onkruid; goeden en kwaden; bekeerden en onbekeerden naast elkander zitten.

Zult gij na dit woord der waarschuwing van uw bouwplan afzien?

Om dat te kunnen doen is er voor u zeker een diepe ootmoed, eene groote zelfverloochening; en veel genade noodig.

Moge het u daaraan niet ontbreken!

Wat gij ook doen moogt — wij blijven u liefhebben en wij blijven voor u bidden.

Wij bevelen u Gode en den Woorde Zijner genade.

Hem nu, die machtig is u van struikelen te bewaren en onstraffelijk te stellen voor Zijne heerlijkheid, in vreugde. Den alleen wijzen God, onzen Zaligmaker, zij heerlijkheid en majesteit, kracht en macht, beide nu en in alle eeuwigheid. AMEN.

*De Kerkeraad der Ned Herv. Gemeente
te Gendringen e. a.*

M. GÖPNER,	<i>Predikant.</i>
J. W. EGBERTS,	<i>Ouderling.</i>
H. WESTERVELD,	"
D. J. SCHOLTEN,	"
J. W. TENKINK,	"
H. WISSELINK,	<i>Diaken.</i>
H. SEMMELINK,	"
E. J. ZEEVALKINK,	"

Gendringen, 8 Sept. 1887.

